

MUĞAM İFAÇILIĞINDA YENİLİK

Uşaq vaxtlarımdan televizorda, xüsusən də radioda musiqiyə, musiqi haqqında verilişlərə baxır, qulaq asırdım. Xan Şuşinski, Şövkət Ələkbərova və Sara Qədimovanın ayaq üstündə birlikdə oxuduqları Qarabağ şikəstəsi (Moskva, 1959) o vaxtlardan yaddaşına həkk olunub.

Mən həmişə müğənniləri, xüsusilə də muğam ustalarını ayrılıqda, təklikdə oxuyan görmüşdüm. Ona görə də, adımı çəkdiyim bu 3 nəhəng musiqi ustalarının birlikdə oxuması xoş bir yenilik idi. O vaxtlar hətta müğənnilər arasında da birlikdə oxuma halları yox idi. Bir qədər böyütdüyüm illərdə müğənnilər arasında birlikdə (daha doğrusu ikilikdə - duet) oxuma hallarına rast gəlməyə başladım. Xüsusən də toy şənliklərində duetlər oxunmağa başlanmışdı. Bu hal sonralar peşəkar müğənnilər arasında da geniş yayılmağa başladı və indiyə qədər unuda bilmədiyim duetlər yarandı. Yaşar Səfərov - Elmira Rəhimova, Ey-

vaz Həsənov - Tərənə Vəlizadə və s. duetlər belələrindəndir. Müğənni duetlərindən fərqli olaraq heç vaxt xanəndələrin, muğam oxuyanların duetine rast gəlməmişdim.

İllər keçdi, musiqiyə olan həvəsimiz sevgiyə döndü.

Hamlet İsaخانlı "Futbol ehtirası, musiqi təranəsi və poetik hisslər bir-birinə qovuşanda" (Ramiz Mirzəyev haqqında xatirələrim) adlı məqaləsində yazır:

"Xəzər universitetində də musiqi və incəsənət sahəsində dərslər keçilir, tanınmış sənət adamları çalışırdılar. Arif Babayev muğam dərsi deyirdi (indi də davam edir). Bir gün "Arif müəllim, gələn bir dəstə yığmaq və bir dəstə hazırlayaq" dedim. Arif müəllim əvvəlcə təəccübləndi: "necə yəni dəstə?". Mən fikrimi izah etdim: "Rast" dəstəgahını bir nəfər deyil, beş-altı nəfər xanənda oxusun, hərə öz səsində daha uyğun olan yeri oxusa, daha keyfiyyətli alınmazmı? Bəzi yerləri,

məsələn təsnifləri və ya onların bir parçasını, xor kimi hamı və ya xanəndələrin bir qismi birlikdə oxusun. Belədə muğam konserti həm də maraqlı və rəngarəng alınar, dinləyənlər də yorulmaz...". Arif müəllim ideyanı bəyəndi, gözəl səsli gənc xanəndələri topladı, məşqlər başlandı. Və nəhayət, Xəzər universiteti "Dünya" konsert salonunda Rast dəstgahı musiqisevərlərə təqdim edildi (bu konsert 2003-cü il dekabr ayının 8-də Xəzər universiteti "Dünya" konsert salonunda keçirildi – İ.İsaxanlı).

Çox qısa bir müddətdə bu hadisə bütün musiqi aləminə yayıldı, populyarlaşdı. O vaxt Neft-yağ zavodunun direktoru vəzifəsində çalışan, eyni zamanda AFFA-nın Prezidenti olan, indi haqq dünyasına qovuşmuş Ramiz Mirzəyev bu işi çox böyük istək, arzu və ehtirasla davam etdirdi. Hamlet İsaxanlının yuxarıda adı çəkilən məqaləsindən:

"Muğam və ümumiyyətlə, musiqi ictimaiyyəti, görkəmli insanlar konsertə gəlmişdilər. Çox böyük rəğbət görən bu tamaşada Ramiz Mirzəyev də vardı, mənimlə yanaşı əyləşmişdi, hamı kimi o da böyük zövq aldı. Tamaşa qurtaranda "sən əla iş görübsən, yenilik etdin, bizi qabaqladın. Gərək biz də buna bənzər bir iş görək" dedi. Sonra Arif müəllimi və digər müğənniləri bir-bir təbrik etdi: "çox gözəldir, gəlin görək biz nə edək?". Mənim: "Ramiz müəllim, allah verib muğamlarımız çoxdur, bəlkə "Şur"u hazırlayasınız?" Fikrim deyəsən onun da, Arif müəllimin də xoşuna gəldi. Bir qədər keçdi. Neft-yağ zavodunun mədəniyyət sarayında Arif Babayevin başçılığı ilə Şur dəstgahı ifa olundu... Biz yenə də muğam möcüzəsinin xoşbəxt əsiri olduq".

Beləliklə, Hamlet İsaxanlının ideyası və təşəbbüsü ilə baş tutan bu ifalar Ramiz Mirzəyevin təşəbbüsü ilə uğurla davam etdirildi. Bundan sonra Ramiz Mirzəyevin təşkilatçılığı, Arif Babayevin rəhbərliyi ilə bir neçə muğamlarımız, artıq daha böyük bir musiqi məbədinə - Filarmaniyada ifa edildi.

Qeyd olunan bu konsertdə Arif Babayevin başçılığı ilə tanınmış xanəndələrimiz Aygün Bayramova, Nəzakət Teymurova, Firuz Səxavət, Cabir Abdullayev və Sevinc Səriyeva iştirak edirdilər. Bu konsert ictimaiyyətdə, musiqi aləmində, peşəkar musiqiçilər arasında elə məşhurlaşdı ki, Arif Babayevin rəhbərliyi ilə bir neçə muğamlarımız lentə yazıldı, Zahid Quliyevin rəhbərliyi altında, səhv etməmiş, Şur dəstgahı ifa edildi, gənc muğam ustaları Təyyar Bayramov, İlkin Əhmədov və Güllü Muradova Segah muğamını böyük uğurla ifa etdilər.

2013-cü il 9-19 mart aralığında Azərbaycanda keçirilən "Muğam Aləmi" 3-cü Beynəlxalq Muğam Festivalında muğamlarımızın bu şəkildə oxunmasında bir pik səhifə oldu. "Rast", "Şur", "Segah", "Cahargah", "Bayatı-Şiraz", "Zabul Segah", "Mirzə Hüseyn Segahı", "Mahur Hindi", "Şüştər", "Humayun" və s. muğamlarımız müxtəlif heyətdə muğam ustalarımız tərəfindən böyük uğurla ifa edildi. Artıq muğam ustalarının bir yerdə dəstgah oxumaları populyarlaşmışdı və bu iş bu gün də çox uğurla davam edir.

Bu yazını yazmağda məqsədim muğam ifaçılığında yeniliyin tarixini bir daha xatırlatmaqdır. Həyatını təşəbbüscülükdə keçirən, bir an belə təşəbbüссüz yaşaya bilməyən riyaziyyatçı alimin musiqi sahəsində yeni təşəbbüscülüğü bizə muğam sənətində möcüzəli bir yeniliyin şahidi olmaq imkanı verdi. Ancaq təəssüf ki, müxtəlif verilişlərdə, muğam ustalarından alınan müsahibələrdə bu haqda söhbət düşəndə ideyanın haradan, kimdən gəlməsi diqqətdən kənar qalır. Bu isə tarixə biganəlikdir. Məqsədim bu biganəliyi aradan qaldırmaq idi.

İsaxan İsaxanlı